

Adana'nın Tarihçesi

ESKİ ADANA

Türkler Torosları aşp güneye indiklerinde buraya **Çukurova** adını vermişlerdir. Çukurova'nın tarihteki adı **Kilikya**'dır. Kilikya adını kireç yataklarından almıştır. Sümerlerden kalma Gılgamış Destanından itibaren sayısız kaynaklarda sayısız olaylarla açıklanmaya çalışan yöre adı çok renkli bir gelişim takip etmiştir.

YENİ ADANA

Adana İlinin tarihi ilk çağlara (M.Ö. 3000) yıllarına kadar uzanmaktadır. Adana'nın Seyhan Nehri kıyısına bir konak yeri olarak kurulduğu tahmin edilmektedir. Adana'ya ait en eski yazılı kayıtlara ilk defa, Anadolu'nun en köklü medeniyetlerinden olan Hititlerin Kava Kitabelerinde rastlanmaktadır. Bu kabilelerdeki bir yazıtta Adana ve çevresinden **Uru Adania** (Adana Beldesi) olarak bahsedilmektedir. Yöreye M.Ö. yaşayan kavimlere **Danuna** ismi verildiği kayıtlarda mevcuttur. Bir efsaneye göre gök tanrısı Uranüs'ün Adanus ve Sarus adında iki oğlu Adana civarına savaşarak gelmişler, **Adanus** adını kendi kurdukları şehre vermiştir. Seyhan Nehri de Sarus adını almıştır.

Hitit etkisinde kalan Fenikeliler, tarım ve bitki tanrılarının ismi olan **Adonis**'i bereketli topraklarından dolayı Adana'ya isim olarak vermiştir.

M.S. 7. y.y.'dan itibaren İslam ordularının bölgeye gelişi ile birlikte Arap tarihçileri Adana isminin eski peygamberlerden Yasef'in torunu **Ezene**'den geldiği fikrini ortaya atmışlardır.

Adana için kullanılan isimlerin karışıklıklara sebep olması nedeniyle 1878 yılında Osmanlılar Döneminde yayınlanan bir fermanla yöre adının **Adana** olarak yazılmasına karar verilmiştir.

Adana tarihinde ilk çağlara ait bilgiler azdır. Arkeolojik kazılarda elde edilen bilgilere göre yörede en az on değişik medeniyet ve yine en az on sekiz devlet, beylik, krallık gibi çeşitli siyasi kuruluşların hüküm sürdüğü belgelenmiştir. Bunun sebebi bölgenin konumu ve tabi zenginliklere sahip olmasıdır.

Milattan Önce Adana Bölgesini Egemenlikleri Altında Bulunduranlar:

Luvi Krallığı (M.Ö.1900), Arzava Krallığı (M.Ö.1500), Hitit Krallığı (M.Ö.1900-1200), Kue Krallığı (1190-713), Asur Krallığı (M.Ö.713-663), Kilikya Krallığı (M.Ö.663-612), Pers Satraplığı (M.Ö.612-333), Helenistik Dönem(M.Ö.333-323), Selökidler (M.Ö.312-133), Korsanlar Dönemi (M.Ö.178-112), Romalılar Dönemi (M.Ö.112-M.S.395).

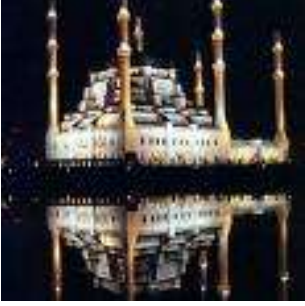
M.Ö. 1.Y.Y'da Pompe tarafından Roma İmparatorluğuna bağlanmıştır. Roma İmparatorluğu M.S.395'de ikiye ayrılınca Çukurova, Doğu Roma'nın(Bizans) payına düşmüştür.

M.S.638 yılında Emeviler zamanında Çukurova fethedilmiş, Abbasiler Döneminde buraya yerleşilmiştir.

M.S.1083 yılında Çukurova Anadolu Selçuklu Devleti'ne katılmıştır. Haçlı Seferleri sırasında Ermenilerin eline geçen Çukurova bir süre sonra yeniden Konya Selçukluları tarafından alınmıştır.

1840 yılından sonra merkezi idaredeki bozukluklar ve ağır vergiler yüzünden aşiretler merkezi idareye karşı isyanlar çıkarmıştır. Bu durum 1865 yılına kadar sürmüştür. Sonuçta aşiret reisleri beylik unvanıyla başka yerlere yollanmış, göçebe durumları gurupları zorla yerleşik hayata geçirilmiştir. 1867 yılında idari teşkilat kurularak Adana İli haline getirilmiştir.

XIX. yy'daki gergin ve huzursuz siyasi ortam Adana'yı da etkilemiştir.

XX. yy'da Osmanlı Devletinde büyük değişiklikler başlamıştır. 1908 yılında girmiş, Ermeni, Hınçak ve Taşnak komitelerinin gayreti ile Adana'da büyük bir baskın ve kaçış yaşanmıştır. Ermeni isyanı ile Avrupa Devletlerinin işe karışmaları ile zemin hazırlanmıştır. Tüm bu olaylar sürerken I.Dünya savaşı (1914-1918) girilmiş ve 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmaya takiben 24 Aralık 1918'de Adana Fransız işgaline ermeni terörüne sahne olmuştur. Fransızlardan destek alan Ermeniler, Türk halkına büyük eziyetler yapmıştır. Adana halkının bir bölümü silahlanıp dağlara çekilmiş, bir bölümü de şehir içinde çete harbine başlamıştır.

Mustafa Kemal 1919'da Samsun'a çıkıp Sivas Kongresinde (4-11 Eylül 1919) alınan kararlar uyarınca birlik çağrısı yapmıştır. Çukurovalı mahalli kuvvetler Mustafa Kemal'in çağrısına uyarak Milli Kurtuluş Cephesine katılmış, Pozantı'da kurulan Milli Cephe'de önemli başarılar kazanmıştır. Fransızlar işgal ettikleri yerlerde fazla tutunamamıştır. 7 Mart 1920'de Kadirli, 31 Mart 1920'de Karaisalı, 2 Haziran 1920'de Kozan, 18 Ekim 1920'de Saimbeyli işgalden kurtarılmıştır.

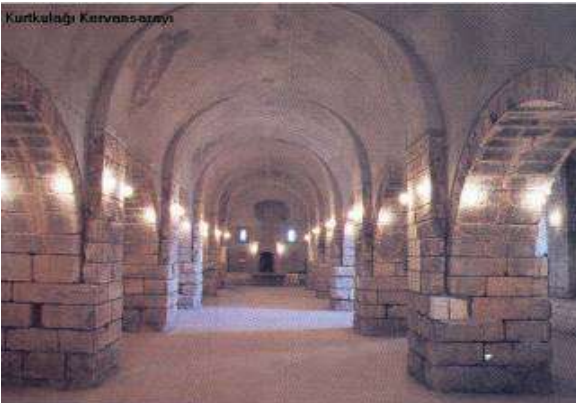
Güney cephesinde kazanılan başarılar sonucu Fransızlarla Ankara'da (20 Ekim 1921) anlaşma imzalanmıştır. Bu Türklerin ilk siyasi başarısıdır. Düşmanlar 4 Ocak 1922'de Adana'yı boşaltmıştır. **5 Ocak 1922** sabahı İli Camii ile Büyük Saat Kulesi arasına Türk Bayrağı çekilmiş ve bu tarih kurtuluş günü olarak kutlanmıştır.

Adana 1867 yılında İl haline getirilmiştir. 1871 yılında Adana Belediyesi kurulmuştur. Sınırları bugünkü Tepebağ Mahallesini içine alan dar bir alanı kapsamaktadır.

Adana Belediyesi 5 Haziran 1986 tarihinde çıkarılan 3306 sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyesi statüsüne girmiştir. Seyhan ve Yüreğir adlarıyla iki ayrı ilçe kurulmuştur

(<http://www.birseygoren.com/hakkinda/adana-tarihi/>).

Adana'nın Kültürel Özellikleri

Verimli topraklar ve coğrafi konumu nedeni ile tarih öncesi çağlardan başlayarak değişik ulusların akınına uğramış bölgede Çukurova kültürünü bu uygarlıklardan parça parça biriktirilmiş taşlarla oluşturulmuş bir yapı olarak tanımlamak mümkündür. Bir kültür sentezini oluşturan etkenler içinde Hitit kültürü ağırlıklı bir yer tutmakla birlikte, diğer ulusların verdiği katkılarla da tarih boyunca zenginleşmiştir.

Burada hüküm sürmüş 10 uygarlığın etkileri Adana'nın kültür yaşamında hala görülmekte ve hissedilmektedir. Adana ve Çukurova kültürünü önemli şekilde etkileyen

gruplar özellikle göçebe, Türkmen ve Yörük aşiretleridir. 7-11. yy. arası Bizanslılar, Araplar ve aradaki küçük bir çok siyasi toplulukların kültür etkileri altında gelişen Anadolu, 11. yy.'dan itibaren tamamen Selçuklu kültürü etkisi altına girmiştir. Selçukluların ve onları takiben beylik devrinin etkileri Çukurova'da çok belirgindir. Beylik devrine damgasını vuran Ramazanoğlu Beyliği'nin zengin kültür varlıkları bugün hala görülmektedir.

Beylikler sonrası Osmanlı Devrinden kalma yazılı kaynaklar zamanın gelişimine ışık tutmaktadır. (Şeri/mahkeme Sicilleri veya Ziya Paşa devri kayıtları) Ovadan çok Toroslar'da yerleşen Türk (Yörük, Türkmen) aşiretleri uzun yüzyıllar dış etkenlere kapalı kalmış ve en az 10-15 asırlık Türk-Müslüman kültürünü pek fazla değişmeden muhafaza etmeyi başarmışlardır.

Adana'nın daha ovalık kesimlere yerleşmesi 19. yüzyıla rastlamaktadır (Osmanlı devrine, Cevdet ve Derviş Paşalar dönemine) Ovaya yerleşme ile kültürde değişimler başlamıştır. 20. yüzyılın ortasından itibaren de ovaya sanayileşmenin gelişi yöre kültür ve yaşamında büyük değişiklikler yaratmıştır.

Özellikle 19.ve 20. yüzyıllarda Adana ovasında yerleşimin artmasıyla tarımda ve sanayileşmede büyük atılımların olması, yörenin kültüründe büyük değişiklikler yaratmıştır. Ayrıca yörede yayla, deniz ve ova kültürünün de karışımı ile yeni bir kent kültürü oluşmuştur.

Çeşitli Kültürlerin Yörede Bıraktığı İzler

İlde çeşitli uygarlıklara ait toplam 65 adet büyük boyutlu sit alanı bulunmaktadır. Bu sit alanları içinde Kozan merkez ve Seyhan ilçe merkezi gibi kentsel sitler, Misis, Magarsus, Anavarza gibi arkeolojik sitler, Ağyatan, Akyatan, Yumurtalık Lagünü gibi doğal sitler, ayrıca anıtsal nitelikli kültür varlıkları da bulunmaktadır. Bunlar Misis ve Adana Taşköprüsü, Ulucami, Arasta, han-hamam gibi dini, askeri ve resmi yapılarıdır.

İldeki Kültür Kuruluşları

Adana Arkeoloji Müzesi

Başlangıçta, Polis Dairesi'nde hizmet veren müze, 1928'de Taşköprü başındaki günümüzde yıkılmış durumda olan Caferpaşa Camii Medresesi'ne, daha sonra Kuruköprü'deki Rum Kilisesi'ne taşındı. 1935'te bir Etnografya salonu eklendi. 1950 yılında günümüzdeki Etnografya Binası'na taşındı. 1960'ta bu bina istimlak edildi. 1966'da Kültür Parkı'nda yeni bir müze binası yapımına başlandı. 1972'de ise günümüzdeki binasına hizmet vermeye başladı. Alyanakzade Halil Kamil Bey ve Ali Rıza Yalman müzenin gelişimine büyük katkıda bulunmuş müze müdürleridir. Eserler: Adana Arkeoloji Müzesi'nde, Tarsus-Gözlükule, Mersin-Yümüktepe, Milis, Karatepe, Soğuksutepe vb. höyük ve iskân yerlerinde yapılan arkeolojik kazılarda çıkan eserler ile Adana ve çevresinden derlenen eserler bulunuyor. Bunlar prehistorik (tarih öncesi), Hitit, Asur, Fenike, Frig, Helenistik, Roma ve Bizans devirlerine ait heykel, kitabe, lahit, stel, mimari parçalar gibi taş eserler, pişmiş topraktan

yapılmış çanak, çömlek, çeşitli kaplar, silindirik ve magma mühürleri, madeni paralar ve diğer arkeolojik buluntulardır. Müzede ayrıca Selçuklu ve Osmanlı devirlerine ait islami eserler ile giyim kuşama, halk sanatlarına ve elişlerine, yörük çadırlarına ve yörüklerce kullanılan eşyaya ait derlenmiş etnografya malzemesi de yer alır. Müzenin en değerli eserleri lahitlerdir. Bunlar arasında 3843 envanter sayılı lahit, 1958'de Tarsus'ta bulundu ve Adana Arkeoloji Müzesi'ne taşındı. Lahitin uzun yüzlerinden birinde Truva kahramanlarından Hektor'un ölüsünün fidyeye karşılığında kurtarılışı, sağda Kral Priamos'un Akhilleus'e yalvarışını, solda kralın arabasından inişini, arkada dragonları tasvir eden kabartmalar görülmektedir.

Etnografya Müzesi

Adana Etnografya Müzesi Eski Müze adıyla anılan müzede, Çukurova köylerine ve Toroslar da yaşayan Yörüklere ait oldukça zengin eşyalar bulunmaktadır. İl merkezinde, Kuruköprü mevkiindeki 1845 yılında yapılmış ve terkedilmiş kilise binası 1924 yılından sonra müze olarak düzenlenmiştir. 1972 yılında eserlerin yeni müze binasına taşınmasının ardından kilise restore edilmiş, 1983 yılında ise Etnografya Müzesi'ne dönüştürülmüştür.

Atatürk Bilim Kültür Merkezi

Adana - Atatürk ve Kültür Müzesi, Eski Suphi paşa konağında 1982 yılında düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Atatürk büyük zaferden sonra, Başkomutan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak Güney Anadolu'ya ilk gezisini 1923 yılı Mart ayının ortalarında yaptı. Yanında, bir buçuk ay önce İzmir'de evlendiği eşi latife hanım, bazı milletvekilleri ve Yaverleri de vardı. 13 Mart 1923 günü Ankara'dan kalkan özel tren Konya'da kısa bir duraklamadan sonra, 15 Mart 1923 günü Adana İstasyonuna girdi.

Adana, Adana olalı böyle bir Karaballığı bir arada görmemişti. Şehir bayrakla donatılmış, Atatürk'ün geçeceği caddeler taklar kurulmuş halılar serilmişti. İstasyondaki karşılama töreninden sonra, Atatürk doğrudan hükümet konağına buradan da, kendisi için hazırlanan Suphi Paşa konağına gitti. Atatürk, eşi Latife Hanım, Suphi Paşa Konağı'nda iki gece konuk oldular. Bu konak, Adana'da Seyhan nehri kıyısında, Eski Köprü ile yeni köprü arasındaydı. 1982 yılında Reji dairesi ve lojman olarak yaptırılmıştı. 1902 yılında Adanalı Suphi Paşa, Konağı satın alarak bazı odalar eklenmişti. Atatürk'ün Adana'ya geleceği öğrenilir öğrenilmez, Adana Belediye başkanı Ali Münif (yegâne) onun kalabileceği en uygun yer olarak bu konağı seçmişti. Nitekim Atatürk 13 Ocak 1925 de Adana'ya tekrar geldiği zaman, yine bu eve misafir edilmişti. Artık, bundan sonra Suphi Paşa Konağı Atatürk evi olarak tanınıyordu.

Bugün Atatürk ve Kültür müzesi olarak düzenlenen Konağın, nehre bakan kemerli bir kapısından içeri girilir. Buradan selamlık adı verilen geniş bir salona geçilir. Alt katın üç odası, kiler ve mutfakları vardır. Salondaki bir merdivenle üst kata çıkılır. Üst katta büyük bir salon, odalar haremlik v.s. vardır. Atatürk, Konağın kuzeyindeki caddeye bakan yönünde ve köşede bulunan cumbalı odada yatmış, bitişindeki odayı da çalışma odası olarak kullanmıştır. Konağın bu yönde ikinci bir giriş kapısı bulunmaktadır. Üzeri tuğla çatı ile örtülü Suphi Paşa Konağı (Atatürk evinin) güneyinde, havuzlu geniş bir bahçesi bulunmaktadır.

Misis Mozaik Müzesi

1959 yılında Misis höyüğünün batı yönündeki sırtında açılmıştır. Adana Arkeoloji müzesine bağlıdır. Müzede yer alan mozaikler bu sanatın en gelişmiş zamanı olan 4.yüzyılın sonlarına ait bazilika tipinde bir tapınağın zemin mozaikleridir. Müzenin duvarları ışığı geçirecek şekilde cam tuğlalardan oluşmuştur. Bu mozaiklerin ortaya çıkartılmasında Alman Arkeologları Prof. Bossert ve Dr. Sudwing Budde yardımcı olmuşlardır.

Anıtlar Müdürlüğü

1984 yılında kurulan 1985 yılında faaliyete geçen Adana Röleve Anıtlar Müdürlüğü Kültür Bakanlığı'na ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile müzelerin bakım, onarım, inşaat restorasyon, müze ve çevre düzenlenmesine ait her türlü etüd, proje ve uygulama hizmetlerini yapmaktadır. Müdürlüğün

Çalışma alanına Adıyaman, Hatay, Gazintep, İçel, Kahramanmaraş, Kilis ve Osmaniye illeri girmektedir.

Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü

1987 yılında kurulmuş, 1988 yılında faaliyete başlamıştır. Müdürlüğün alışma alanına Adıyaman, Hatay, Gaziantep, İçel, Kahramanmaraş, Kilis ve Osmaniye illeri girmektedir. alışmalar beş akademik üyeden oluşan bir kurul tarafından yürütülmektedir. Bu kurul adı geçen İllerdeki korunması gerekli Kültür ve Tabiat varlıkları hakkında karar vermektedir.

Kültür Merkezleri

Adana İl Halk Kütüphanesi

1923 yılında şeyh Ramazanoğlu kitaplıklarının birleştirilmesi ile kurulmuştur. 1963 yılında İl Halk Kütüphanesi adını almıştır. 5 Ocak 1976 tarihinde de Kültür Sitesi'ne taşınmıştır.

Çağdaş ocuk Kütüphanesi

Gazipaşa Bulvarı, Celalettin Sayhan İlköğretim Okulu bahçesinde hizmet vermektedir.

Mehmet Sabancı ocuk Kütüphanesi

Yavuzlar Mahallesinde Hacı Ömer Sabancı Vakfı tarafından yaptırılan iki katlı binada hizmet vermektedir.

100. Yıl ocuk Kütüphanesi

İncirlik Kasabasında 1981 yılında Belediye tarafından verilen binada hizmete girmiştir. Ayrıca Ceyhan, Feke, İmamoğlu, Karaisalı, Kozan, Pozantı, Saimbeyli, Tufanbeyli, Yumurtalık ilçeleri ile Sağkaya ve Mercimek beldelerinde de Halk Kütüphaneleri bulunmaktadır.

Devlet Güzel Sanatlar Galerisi

Galeri 1978 tarihinde hizmete girmiştir. 1981 yılında Hacı Ömer Sabancı Kültür Merkezine taşınmıştır. Galerinin amacı, topluma plastik sanat zevkini yaymak ve geliştirmek, sanatçılara eserlerini sergileme kolaylığı sağlamak, dünyadaki plastik sanat eserlerini tanıtmak ve sevdirmektir.

Tiyatrolar

Adana'da ilk tiyatro 1880 yılında şair Ziya Paşa'nın Adana Valiliği sırasında kurulmuştur. Adana Büyükşehir Belediyesi binası içinde bulunan şehir Tiyatrosu 1926-1938 yılları arasında Belediye Başkanlığı yapmış olan Turhan Cemal Beriker tarafından halkevi olarak yapılmıştır. 1941-1948 yıllarında Halkevi Başkanı Gazeteci Nihat Oral, bu konuda ileri bir adım atmış ve tiyatronun gençlik kolunu kurmuştur. Tiyatro ara ara açılıp kapanmış, bu gün hala çalışmalarına devam etmektedir. Ayrıca Hacı Ömer Sabancı Kültür Sitesi'nde Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdüren Devlet Tiyatrosu bulunmaktadır.

Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası

Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak 1990 yılında kurulmuştur. 5 Ocak 1991 yılında ilk konserini vermiştir. Konserlerinde yerli ve yabancı birçok şef ve solist sanatçıyı konuk etmektedir.

Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali

1969 yılında günümüze kadar devam eden bu gelenek etkinliğini gittikçe artırarak Adana'nın ismini duyuran önemli bir sanat olayı haline gelmiştir. Türk sinemasının gelişmesinde de önemli katkıları olmaktadır. (Adana Kültür Arşiv <http://www.netpaylasim.net/archive/index.php?t-9379.html>)

Kültürel Doku

Halk Edebiyatı ve Âşıklar Geleneği

Çukurova'da, halk edebiyatı ve âşıklar geleneği yüzyıllardan beri sürmektedir. Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalarda birçok masal, efsane, fıkra, ağıt v.b. derlenmiştir. Bunlardan en iyi korunmuş âşıklık geleneğidir. Adana'da âşıklar, sazlı(telden), sazsız(dilden) olmak üzere iki gruba ayrılır. Karacaoğlu, Dadaloğlu âşıkların en ünlülerindendir. Bunların dışında yörede Âşık Yusuf, Deli Boran, Feymani, Osman Eyyubi, Âşık Abdullah, Gündeşlioğlu, İlbeylioğlu, Kara Osman, Kul Halil, Kul Seydi İçgözoğlu, Âşık Karalı, Hacı Karakılçık, Abdulvahab Kocaman, Âşık Fidani, Aık Ömer, Âşık Ali, Âşık Hüseyin, Derdiçek ve İnce Arap gibi birçok âşık yetişmiştir. Kadın halk şairleri de bulunmaktadır. Bunların en ünlüleri; Durdu, Nazlı Gelin, Sinem Kız, Hasibe Hatun ve Hasibe Ramazonoğlu'dur.

Geleneksel El Sanatları

Yörede teknoloji ne kadar gelişmiş olsa da yerel olarak el sanatları önemini korumaktadır. Özellikle kırsal kesimde daha yaygındır. Yetkililer geleneksel el sanatlarını geliştirmek için gayret göstermekte, birçok yerde kooperatif yoluyla bu çalışmaları desteklemektedir. En fazla yapılan el sanatları halı, kilim, çul, çuval, heybe, seren ve benzerleridir.

Kültürel Dokuya Katkıda Bulunanlar

Şair, Yazar, Ozan, Âşık, Bestekâr, Eleştirmen ve Gazeteciler Sisi Abdi, Abdülhafî Üffer Efendi, Ahmet Ada, Ziya Adalı, Admi, Rıza Polat Akkoyunlu, Mahmut Akan, Selma Aktan, Kanuni Ali, Celal Arabacıoğlu, Turan Altıntaş, Mustafa Arif Arık, Hamit Salih Asyalı, Turan Aydın, Nuri Ayvalı, Arif Bilen, Ali Bilgili, Recep Bilginer, Salih Bolat, Ceyhun Can, Demirtaş Ceyhun, İbrahim Davutoğlu, Mehmet H.Doğan, Hakkı Dönmez, Kasım Ener, Mehmet Ali Ferrahi, Seyfi Güldağlı, Feyyaz Kadri Gül, Mehmet Refik Gülek, Asral Günşir, Ferit Celal Güven, Nevzat Güven, Nuri Hacı, Hakkı Bey (Yeğen Ağazade), Hoca Mehmet Hayrettin, Muzaffer İzgü, Suphi İdrisoğlu, Abdulkadir Kaçar, Karacaoğlu, Hacı Karakılçık, Reyhan Karataş, Cahit Kamışçı, Abdullah Kartal, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, A.Vahap Kocaman, Ahmet Köylügil, Salim Küçüktanış, Celal Şakir Muter, Talat Muter, Turan Oflazoğlu, İhsan Altay Orhon, Ümit Öcal, Abdulkadir Kemali Öğütcü, Arif Özbilen, Osman Özfidan, Ali Püskülloğlu, Hasibe Ramazonoğlu, Seyit Osman Suriri, Kamuran Şipal, Pekşen Tandoğan, Süleyman Şahin Tan,

Osman Taşkaya, Eyyüp Todil, Mehmet Akif Tuncay, Taha Toros, Tuncer Uçarel, Nuer Uğurlu, Çetin Yiğenoğlu, Mahmut Yivli, Çoban Yurtçu, Cezmi Yurtsever, Ahmet Remzi Yüreğir, Çetin Remzi Yüreğir.

Sinema, Tiyatro Sanatçıları, Müzisyenler, Ressam ve Hatatlar

Nedim Adanalı, Şadan Adanalı, Ahmet Akata, Aytaç Arman, İrfan Atasoy, Halil Atılğan, Erol Büyükburç, Mustafa Ceylanlı, Etem Çalışkan, Nurhan Damcıoğlu, Mahmut Dinle, Perihan Doygun, Yılmaz Duru, Coşkun Erdal, Fatih Erenler, Yusuf Erkişi, Can Etili, Nazife Güleriyüz, Salih Güney, Hatat Hacı, Mahmut Hekimoğlu, Hüseyin İleri, Celal İnce, Bilal İnci, Suna Kan, Gani Karaca, Demir Karahan, Abdurrahman Keskiner, Arif Keskiner, Ercan Kont, Yılmaz Köksal, Barış Manço, Sadettin Öktenay, Hasan Özel, Hasan Özçivi, Ali Habib Özgentürk, İsmail Polat, Mustafa Sağyaşar, Suavi Soney, Erkan Sürmen, Ali Şen, Şener Şen, Necmi Şenel, Güven Şengil, Ali Şenozan, Aziz Şenses, Ferdi Tayfur, Faruk Tınaz, Tolgahan, Danyal Topatan, Seyhan Tütün, Abdurrahman Yağdıran.

Bilim Alanında Ünlüler

Abdullah Sisi, Abdurrahman Efendi, Remzi Oğuz Arık, İbrahim Ağah Çubukçu, Hamza Eroğlu, Ahmet Ramazanoğlu, Ali Sevim.

Folklor

Çok değişik uygarlıkların yaşamına sahne olan Çukurova'da Folklor'un da zengin olması doğaldır. Tarihin çok eski çağlarında yaşayan medeniyetlere ait folklor ürünlerinin hangilerinin bugüne kadar yaşadığı, hangilerinin folklor verimi ile bütünleştiğini saptamaya olanak yoktur. Yöre Türk folklorunun tarihi başlangıcını da 7.yüzyıl olarak söylemek doğru olur. Anadolu folklorunun genel karakteristiği yöre folklorunda, bazı değişikliklerle aynen görülmektedir. İklim, iş bölümü, gelenek ve görenekler, folklorun bölge içinde diğer bölgelere göre başkalaşmasına önemli ölçüde etken olmuştur. Şölen, av folkloru ile bu yaşam biçimine uygun giyim, özgür yaşam tavrı bu etkilerle oluşmuş önemli folklor özelliklerindendir. Adana köylerinin bir kısmında hâkim olan giyim tarzı, düğünler, cirit, güreş, sinsin gibi oyunlar varlıklarını devam ettiren folklor özellikleridir.

Halk Ozanları

İlin Yetiştirdiği halk ozanlarının başında Karacaoğlan ve Dadaloğlu gelir. Bunların yanı sıra ünü çevresini aşmayan sayısız halk ozanı da vardır. Sazını eline alıp azığını sırtına vurarak Çukurova'yı ve başka diyarları gezen Karacaoğlan ile başlayan Dadaloğlu, Aşık Yusuf, İlbeylioğlu, Deli Boran, Aşık Abdullah, Gündeslioğlu, Kara Osman, Kul Halil, Kul Şeydi, Üçgözoğlu, Aşık Ali İlhami, Aşık Ömer, Aşık Hüseyin, Derdiçek, İnce Arap, Aşık İmami, Aşık Halil Karabulut, Aşık Kul Mustafa, Aşık Hacı Karakılçık, Feymani, Aşık Abdülvahap Kocaman, Aşık Deli Hazım Demirci gibi daha nice aşıklerle devam eden halk aşıkları söyledikleri destan, taşlama, güzelleme, ağıt, koşma ve şiirlerle Çukurova kültürünü tanıtmışlardır. Kadın halk ozanları da erkeklerden geri kalmamıştır. Karaisalı yöresinden Durdu, Nazlı Gelin, Sinem Kız, Avşar oymağından Hasibe Hatun, Adanalı Hasibe Ramazanoğlu bunların en ünlülerindendir.

Geleneksel Yiyecek ve İçecekler

Adana mutfak kültürü, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerdir. Adana mutfak kültürünün şekillenmesinde, Adana'nın tarihi ve kültürel mirasının önemli bir rolü vardır. Adana'ya iç göçler nedeniyle konargöçer, köy, kasaba kültürü ve dış göçler nedeniyle çeşitli illerden kültürler taşınmıştır. Bu olgu da Adana mutfak kültürüne' zenginlik ve çeşitlilik kazandırmıştır.

Toroslar ve civarı dağlık coğrafyaya sahiptir. Yakın zamana kadar kapalı toplum yapısına sahip olan bu yörede geleneksel mutfak kültürünün korunduğunu görüyoruz. Adana'da dağ, yayla, ova ve deniz kültürü iç içedir. Bu da Adana mutfağına zenginlik sağlamıştır. Adana'da tarım ve sanayinin gelişmesi ulaşım ve teknolojinin getirdikleri yenilikler geleneksel mutfak kültürünün hızla değişmesine neden olmaktadır.

Adana insanı, çeşitli mutfak kültürleriyle beslenen mutfağını kendi yetenekleriyle öğrendikleri yemeklerin bir sentezini yaparak kendi damak zevkine uygun bir özgün bir adana mutfağı oluşturmuştur. Adana mutfağına hamur işleri, etli ve sebzeli yemekler hâkimdir. Adana mutfağında tat vericilerin önemli bir yeri vardır. Bunlar arasında maydanoz, nane, kırmızıbiber, kırmızı pul biber, sumak, karabiber, kimyon, süs biberi, kekik, nar ekşisi soğan, sarımsak vb. sıralanabilir. Göçebe kültürden yerleşik kültüre en son geçen Adana Türkmen ve Yörükleri binlerce yıllık Türk mutfak kültürünü de günümüze kadar koruyup saklayarak taşımışlardır. Onlarda Orta Asya Türk mutfak kültürünün örneklerini görüyoruz.

Adana yemeklerinin genellikle bitkilerden, etlerden ve hamurdan olmak üzere üç kaynaktan oluştuğunu görmekteyiz. Adana mutfağında ana yiyecek maddesi ekmektir. Hamur işi yemekler yemek çeşitlerinin başında gelmektedir. Kebap çeşitleri çok sık pişirilmektedir. Pek çok sebze yemeği çeşidi vardır. Bunlar etle soğanlı domatesli salçalı olarak pişirilmektedir. Sebzeler haşlanmış olarak et yanına konmaz. Yağa çok önem verilir, süttten elde edilen yağların yanı sıra iç ve kuyruk yağları da kullanılır.

En Ünlü Yemekler

Adana kıyma kebabı, Adana kuşbaşı, içli köfte, kısır, işkembe dolması vb.

Ünlü İçecekler

Salgam suyu, aşlama(meyan kökü), ayran.

En Ünlü Tatlılar

Taş kadayıf, karakuş tatlısı, nemse tatlısı, halka tatlısı ve bici-bici'dir.

Müzik Kültürü

Adana ve İlçelerinde kırık havalardan ziyade uzun havalar rağbet görür. Kozan ve İmamoğlu yöresinde bozlakların harman olduğu yer olarak bilinir. Daha çok Karacaoğlan (Türkmen) ve Dadaloğlu (Afşar Bozlağı) havaları okunur. Feke, Saimbeyli ve Tufanbeyli yöresinde daha çok Kayseri ve Orta Anadolu havalarının etkisi görülür. Karaisalı, Aladağ, Pozantı'da kırık havalar, Topuk havası veya Henk havası bilinir. Topuk Havaları ezginin hareketli ve oynak olduğunu, Henk Havası ise genelde kadınların düğünlerde leğençe çalarak söyledikleri ezgi olarak bilinir. Yeşillim ve Gide Gide Bir Söğüde Dayandım en yaygın olanıdır. Ceyhan, Yumurtalık, Karataş İlçelerinde bozlak, kırık ve uzun havalar yaygındır. Adana Merkezinde ise göçlerden dolayı kozmopolit bir kültürün oluşmasını sağlamıştır.

Bu nedenle yöre türkülerinin merkezi haline gelmiştir. Ayrıca ağıtlar önemli bir yer tutar, savaş, kıtlık, yokluk, ayrılan sevgililer için söylenir.

"Ne Karaymış Şu Alnımın Yazısı", "Karabahtım Kem Talihim", "Şu Dünyada Üç Nesneden Korkarım", "Yalandır Şu Dünyanın Ötesi", "Yalan" ve "Ala Geyik Gibi Boyun Sallarsın" önemli halk türküleridir

Yerel Etkinlikler

HIDRELLEZ KUTLAMALARI

Yeri Ve Tarihi: Merkez 6 Haziran

KİRAZ FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : Saimbeyli / 20 Haziran

Düzenleyen Kuruluş: Saimbeyli Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 761 20 28 - 761 21 26

Faks : 761 21 12

BEYAZ YUNUS KÜLTÜR-SANAT-MÜZİK VE SPOR FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : Karataş / 28-30 Temmuz

Düzenleyen Kuruluş : Karataş Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 681 32 08

Faks : 681 32 08

KIZILDAĞ YAYLA ŞENLİKLERİ

Yeri Ve Tarihi : Karaisali / Ağustos 3. Haftası

KARAKUCAK GÜREŞ FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : Kadirli / 25-26 Mayıs

ALTIN KOZA FİLM FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : İl Merkezi / 14-25 Eylül

İMAMOĞLU ŞEFTALİ FESTİVALİ

Yeri ve Tarihi : İmamoğlu / Haziran ayı içinde

KÜLTÜR ŞENLİĞİ

Yeri Ve Tarihi : İl Merkezi / 4-14 Ekim

ULUSLARARASI KOCAOĞLAN KÜLTÜR VE SANAT HAFTASI

Yeri Ve Tarihi : İl Merkezive Fekke İlçesi / 20-25 Kasım

1 NİSAN KUVAY-I MİLLİYE

Yeri Ve Tarihi : Karaisali - 01 Nisan

Düzenleyen Kuruluş : Karaisali Kaymakamlığı - Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 551 32 80

Faks : 551 32 87

POZANTININ DÜŞMAN İŞGALİNDEN KURTULUŞ TÖRENLERİ

Yeri Ve Tarihi : Pozantı - 24-25 Mayıs

Düzenleyen Kuruluş : Pozantı Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 581 30 27-28

Faks : 581 35 07

GELENEKSEL ZEYTİNBELİ ŞENLİĞİ

Yeri Ve Tarihi : Yumurtalık - 18 Ağustos

Düzenleyen Kuruluş : Zeytinbeli Kültür-Turizm Güzelleştirme Der.

Tel : (322) 674 60 38

HORZUM YAYLA ŞENLİĞİ

Yeri Ve Tarihi : Kozan - Ağustos 3. Haftası

Düzenleyen Kuruluş : Kozan Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 515 84 12 - 515 84 13

Faks : 515 84 13

GELENEKSEL YAZ ŞENLİĞİ VE KARAKUCAK GÜREŞ FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : Tufanbeyli - 28 Ağustos

Düzenleyen Kuruluş : Tufanbeyli Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 781 83 91

E-Mail Adresi : tufanbeyli@tufanbeyli.com

IV.YAZ ŞENLİĞİ

Yeri Ve Tarihi : Pozantı - 30 Ağustos

Düzenleyen Kuruluş : Akçatekir Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 584 27 56 - 584 27 52

Faks : 584 27 57

KARAKUCAK GÜREŞLERİ

Yeri Ve Tarihi : Karaisalı - Ağustos Eylül 1-4 Haftası

Düzenleyen Kuruluş : Karaisalı Kaymakamlığı - Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 551 32 80

Faks : 551 32 87

"DÜNDEN YARINA KOZAN SEMPOZYUMU"

Yeri Ve Tarihi : Kozan - Eylül 4. Haftası

Düzenleyen Kuruluş : Kozan Kaymakamlığı - Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 515 84 12 - 515 84 13 - 515 82 80

Faks : 515 84 13

İLÇENİN KURTULUŞU

Yeri Ve Tarihi : Saimbeyli - 18 Ekim

Düzenleyen Kuruluş : Saimbeyli Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 761 20 28 - 761 21 26

Faks : 761 21 12

29 EKİM ŞÖLENİ

Yeri Ve Tarihi : Ceyhan - 29 Ekim

Düzenleyen Kuruluş : Doruk Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 645 20 20

Faks : 645 20 40

SARIMAZI ZEYTİN FESTİVALİ

Yeri Ve Tarihi : Ceyhan - 30 Ekim

Düzenleyen Kuruluş : Sarımazi Belediye Başkanlığı

Tel : (322) 657 22 16

Faks : 657 22 15

(www.turkcebilgi.net/tatil-yoreleri/turkiye/adana-602_13.html - 21k)

Turizm

Adana'da her uygarlık kendi kültür çeşitliliğini bir sonrakine aktararak bir kültür mozağı oluşturmuştur. Hititler, Romalılar, Araplar, Selçuklular, Ramazanoğulları, Osmanlılar, Türkmen ve Yörük aşiretlerinin yöre kültürünün çeşitlenmesine katkıları olmuştur. Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda Adana ovasında yerleşimin yoğunlaşmasıyla tarımda ve sanayileşmede büyük atılımların olması, yörenin kültüründe büyük değişiklikler yaratmıştır.

ADANADA'KI TURİSTİK YERLER

Adana ili tarihi ve tabii güzelliklerle doludur.

Kaleler: Adana'da çok sayıda tarihi kale vardır. Ceyhan'dan, Tarsus'a kadar 40-50 dağ kalesi olup bu kalelerin meşhur olanları şunlardır:

Adana Kalesi: Abbasi Sultanı Halife Harun Reşid tarafından, eskiden kalan kale yıkıntıları üzerine 781'de yaptırılmıştır. 1836'da Adana'yı işgal eden Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından yıktırıldığı için bugün temellerinin bir bölümü kalmıştır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde; "Dört köşeli çevresi dört yüz adımdır. Yedi kulesi, iki kapısı vardır" der. İlk devirde yapılan kalenin bir duvarı nehre dayanmış olup, diğer üç kenarı hendeklerle çevrilidir ve 7 burcu vardır.

(Kestanbol) Ayas Kalesi: Ceyhan'ın 30 km uzağındadır. Yumurtalık ismiyle anılır. Kale ortaçağda yapılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman Han 1536'da tamir ettirmiş ve "Sahil Kalesi" ismi verilen bir kule ilave ettirmiştir.

Yılanlı Kale: Ceyhan'a 6 km uzaklıktadır. Halk arasında ismi (Şahmeran)'dır. Misis'e yakındır. Ortaçağda Haçlı seferleri esnasında kurulmuştur. Taş yapı ve 9 kuleli olup, tepe üzerindedir.

Anavarza Kalesi: Kozan'ın 22 km kuzeydoğusundadır. M.Ö. 9. asırda Asurlular tarafından yapılmıştır. 795 senesinde Abbasilerin eline geçmiştir. Sonra Ramazanoğulları'nın eline geçmiştir. On dördüncü asırda kullanılmaz olmuştur. Roma ve Bizans devrinde tamir edilmiştir. Justinianus tamir ettirmiştir. Kozan ilçesinin Dilekkaya (Anabarza) köyü yakınındadır.

Toprak Kale: Toprak bir tepe üzerindedir. Osmaniye'nin 8 km batısında bulunan kale, Adana'nın doğusundadır. Çukurova'yı güneyden gelecek saldırılara karşı korumak için yapılmıştır. M.Ö. 3. asırda yapılmış olup Romalılar, Abbasiler, Selçuklular, Ramazanoğulları ve Osmanlılarca tamir edilmiştir. Duvarları ayakta.

Kozan Kalesi: Kozandadır. Asurlular tarafından yapılmıştır. 44 kulesi vardır. Çevresi yaklaşık 6 km'dir. Defalarca tamir görmüştür. Kısmen ayakta.

Cem Kalesi: Ortaçağdan kalmadır. Cem kale ismi sonradan verilmiştir. Roma çağı kalıntıları vardır.

Cem Kalesi Kadirli yakınındadır.

Kurtlar Kalesi: Adana'nın doğusundadır. Ortaçağda yapılmıştır. Birçok kere tamir edilmiştir. Bahçe ilçesindedir. Bazı duvarları durmaktadır.

Sirkeli: Ceyhan yakınlarında Hitit Höyüğüdür. Kazılarda M.Ö. on ikinci asra ait eserler bulunmuştur.

Sis Kale: Ceyhan civarındadır. Ortaçağa aittir. Geçen asır tamir gördüğü halde harabe halindedir.

Milvan Kale: Adana'ya 48 km uzaklıktadır. Karaisalı yakınlarındadır.

Ortaçağda yapılmıştır. Milyan Kalesi hjalen yıkıntı halindedir.

Annaşa, Haruniye, Hemite, Bucak, Dumlu, Feke, Cardak, Kum,
Savrandı, Semen kaleleri ile Toprakkale, Adana'daki diğer kalelerdir.

Hasan Ağa (Kethuda) Camii: Eski caminin hemen arkasındadır. Planı, Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. 1558'de Ramazanoğlu Piri Paşa zamanında Ramazanoğlu Halil Beyin kölesi Abdullah oğlu Hasan Kethüda ile azadlı köle Atike tarafından yaptırılmıştır (1501-1703). Klasik devir Osmanlı cami mimarisinin Adana'daki tek örneğidir. İnşası 25 sene süren caminin güney duvarında, 1671'de Çukurova'ya gelen Evliya Çelebi'nin imzası vardır.

Akça Mescid: Adana il merkezinin en eski binası ve Adana'da bulunan en eski Türk eseridir. 1409 senesinde Ağaca Bey isimli bir Türkmen ağası tarafından yaptırılmıştır. Tipik bir Selçuk mimari karakterini aksettiren kapısının, taş oyma motiflerinin ve cami içindeki minberinin büyük sanat değeri vardır. Minaresinin süsleri dikkat çekecek güzelliğindedir.

Eski (Yağ) Cami ve Medresesi: Adana merkezinde ve çarşı içindedir. "Yağ Camii" ismi ile de anılır. Ramazanoğulları devrinde yaptırılmış olan bu cami Osmanlı devrinde esaslı bir bakım görmüştür. 1558'de Piri Paşa, caminin yanına bir de medrese ilave ettirmiştir. Sarı renkli taştan (küfeki) yapılmış giriş kapısı, on dört-on beşinci asrın bir san'at şaheseridir. İnşaatına 1501'de başlanmıştır. Bu cami yapılmadan önce aynı yerde kilise vardı.

Ulu Cami ve Medresesi: Ramazanoğulları tarafından yapılan en büyük ve meşhur bir camidir. Hala dimdik ayaktaadır. Osmanlı devrinde tamirat görmüştür. İnşaatına 1513'de başlanmış ve inşaat 1541'de Piri Mehmed Paşa tarafından bitirilmiştir. Selçuklu, Memluk ve Osmanlı mimarisinin özelliklerini taşır.

Stalaktikli ve arabesk süsleme çift bordürle bezenmiştir. Bütün kemerlerinde, doğu avlu kapısının iç ve dış cephesinin yapımında siyah-beyaz mermerler kullanılmıştır. Mihrabı mermerdendir. Üst bölümlerinde bulunan yarım daire içinde on altı ve on yedinci asır çinileri dikkati çeker. Beyaz zemin üzerinde lacivert, kırmızı firuze renklerle stilize nar ve erik çiçekleri, hançer yaprakları ile süslü motiflerin sanat değeri yüksektir.

Alemdar Mescidi: 1748'de Alemdar Kul Mustafa Hasan Ağa yaptırmıştır.

Mestanzade Camii: 1682'de Mestanzade Hacı Mahmud Ağa yaptırmıştır.

Cuma Fakih Camii: 1541'de Cuma Fakih isimli bir zat yaptırmıştır.

Ali Dede Mescidi: 1704'de Ali Dede isimli bir şahıs adına Rakka valisi Mehmed Paşa yaptırmıştır.

Ceyhan-Ulu Camii: 1868'de Nogay Abdülkadir Ağa tarafından yaptırılmıştır.

Ceyhan Kurt Kulağı Camii: Ceyhan'a 12 km uzaklıkta 1601'de Haydar Ağa tarafından yaptırılmıştır. 1659'da Mimar Mehmed Ağa tarafından tamir ettirilmiştir.

Yeni Cami: Adana'dadır. 1724'de yapılmış, tek minareli ve Osmanlı mimari özelliğini taşır.

Küçük Mescid: Ramazanoğullarından Halil Bey tarafından 1482’de yaptırılmıştır. Bir ara depo olarak kullanılmıştır.

Yeşil Mescid: Gencizade Hacı Mahmud tarafından 1741’de yaptırılmıştır. Kubbesini örten yeşil kiremitleri nedeniyle bu adla anılmaktadır.

Kozan Hoşkadem Camii: Kadirli’dedir. 1448’de Mısırlı Türk-Memluk beylerinden Emir Abdullah Hoşkadem tarafından yaptırılmıştır.

Diğer camiler: Evliya Çelebi, Seyahatnamesi’nde, Adana’da irili ufaklı 70 cami ve mescidin bulunduğunu yazmaktadır. Kemeraltı Camii ve Tahtalı Camii, Kadirli Hamidiye Camii, Bahçe Agimbey Camii bunlardandır.

Türbeler: Adana’da yer alan türbelerden bazıları şunlardır:

Ramazanoğlu Türbesi: Ulu Caminin bitişiğindedir. 1541’de Piri Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Oyma taş işçiliği ile süslüdür. Türbenin içi on altıncı yüzyıl çinileriyle kaplıdır. Türbede, Ramazanoğlu Halil Bey ile torunları Mustafa Bey ve Mehmed Şah yatmaktadır.

Şehid Duran Mezarı: Adana’nın kurtuluşunda Fransızlar’a karşı ilk verilen şehidin bulunduğu mezarıdır. Sed boyundadır.

Ağcabey Kümbeti: Bahçe ilçesindedir. Ağca Bey’in oğlu Mehmed Ağa’nın türbesidir. Annesi tarafından 1856’da yaptırılmıştır. Kesme taştan, kare biçiminde ve tek kubbeli olarak inşa edilmiştir.

Hanlar ve çarşılar; Gön Hanı: 1530’da Ramazanoğlu Piri Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Üç yüz altmış dükkânlı ve bedestenlidir. Hanın tamamı yıkılmıştır. Geriye sadece giriş kapısı kalmıştır. Eski kapı 1960’ta restore edilmiştir.

Tuz Hanı: Ulu Cami mahallesindedir. Kitabesinden 1497’de Ramazanoğlu Halil Bey’in yaptırdığı anlaşılmaktadır. Han düzgün taşlarla örülmüştür. Çeşitli zamanlarda tamir gören hanın bir bölümü yıkıktır. Batı köşesinde küçük bir mescid vardır.

Havraniye (Misis) Kervansarayı: Ceyhan ilçesine bağlı Havraniye köyündedir. Selçuklulardan kalma eski bir kervansarayın yerine Sultan Dördüncü Mehmed’in emri ile sadrazam Köprülü Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Günümüzde sadece giriş kapısı kalmıştır.

Kurt Kulağı Kervansarayı: Ceyhan ilçesinin Kurtkulağı köyü yakınında eski Halep kervanyolu üzerindedir. 1659’da Hüseyin Paşa tarafından Mimar Mehmed Ağaya yaptırılmıştır. Günümüze kadar sağlam olarak gelmiştir.

Soluhan Kervansarayı: Kozan ile Feka ilçeleri arasında eski Kozan-Kayseri kervanyolu üzerindedir. Selçuklu-Osmanlı mimari tarzı özelliklerini taşıyan bir handır.

Hamamlar, Çarşı Hamamı: Adana hamamlarının en eski ve en büyüğüdür. 1529’da Ramazanoğullarından Piri Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Çeşitli zamanlarda tamir gören hamam, 1945’de restore edilmiştir.

Irmak (Yalı) Hamamı: Eski Roma hamamı üzerine Ramazanoğullarından Halil Bey, 1494’te yaptırmıştır. Seyhan Nehri kıyısında olup, suyunu buradan alır.

Mestan Hamamı: 1682’de Ramazanoğullarından Mestanzade Hacı

Mahmud Ağa tarafından Mestanzade Camii'nin bir vakfı olarak yaptırılmıştır.

Yeni Hamam: 1720'de Musahalıoğlu Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Diğer hamamlara benzemektedir.

Diğer tarihi ve turistik yerlerden bazıları da şunlardır:

Taş Köprü: Seyhan Nehri üzerindeki şehrin iki yakasını birleştiren taş köprü, Romalılardan kalmadır. 3.10 m yüksekliğinde 13 m genişliğinde 21 gözlü ve taştan yapılmıştır. On yedinci asırda esaslı bir tamir görmüştür. Sultan Üçüncü Ahmed (1713) Adana valisine taşköprünün tamiri için ferman göndermiştir. 1847'de ise, Sultan Abdülmecid Han tamir ettirdi. Günümüzde yirmi bir gözden sadece on dördü kalmıştır.

Adana'nın sembolü olan kule, 1882'de Adana valisi Abidin Paşa tarafından yaptırılmıştır. Kare prizma şeklinde olup, 32 m yüksekliğindedir. Şehrin merkezinde olan kule, şehrin Fransız işgalinden kurtulmasında, genç kızların işlediği Türk bayrağının asılması ile bayrağa gönderlik etti.

Gastabala (Hieropolis): Osmaniye'nin 12 km kuzeyindedir. Hitit ve Asurlulardan kalma tarihi bir şehirdir.

Şar (Comana): Tufanbeyli'nin 20 km kuzeyindedir. Hitit, Roma ve Bizans devrinde önemli bir yerleşme merkezi idi. Şar yöresi Hitit anıtı ile meşhurdur.

Kaplıcaları: Adana il sınırları içinde yedi kaplıca vardır. Bu kaplıcalar değişik hastalıklara iyi gelmektedir. Haruniye kükürtlü kaplıcaları cilt ve romatizma hastalıklarına iyi gelir. Kurttepe, Alihocalı, Misis ve Kodes içmeleri mide ve barsak hastalıklarına faydalıdır. Osmaniye yakınlarındaki Gebeli içmesinin suyu idrar söktürücü olarak bilinir. Tahtalıköy Kükürtlü Kaynağı cilt hastalıklarına ve isiliğe iyi gelir.

Mesire yerleri: Adana'nın zengin doğal güzellikleri vardır. Seyhan Barajı ve Sarıçam Koruluğu özellikle şehir merkezinin dinlenme yeridir. Kapız, il merkezinden 35 km uzaklıkta eşsiz güzellikleri ile tanınan bir yerdir. Çakıt Suyu, çam ormanları ve dağ dorukları Kapız'a ayrı bir güzellik verir. Aslantaş piknik yeri ve Karatepe milli parkı, Adana merkezine 122 km'dir. Burada bulunan açık hava Hitit Müzesi, çevrenin tabii güzelliğini tarih ile birleştirmektedir.

Anavarza: Ceyhan civarında eski çağların önemli bir şehridir. M.Ö. 6. asırda kurulmuştur. Asur, Roma, Bizans, Müslüman-Arap ve Türk devirlerine ait eserlerce zengindir. Kale, su kemerleri, anfi tiyatro, mozaikleri ve stadyum kalıntıları meşhurdur.

Arkadius devrinde Kilikya'nın Tarsus'tan sonra ikinci büyük şehri idi. M.S. 526'da çok şiddetli zelzele ile yıkıldı. Justinaus, şehri yeniden yaptırdı. Halife Harun Reşid devrinde şehir Müslümanların eline geçti. Sonra Ramazanoğullarına ve 1516'da Yavuz Sultan Selim Han devrinde Osmanlı Devletine katıldı.

Karatepe: Adana'nın 120 km kuzey doğusundadır. Hitit kralı Asitavandes tarafından M.Ö. 4. asırda kurulmuştur. Kale, kral evleri, heykel ve yazıları günümüze kadar gelmiştir.

Kadirli: Tarihi bir şehirdir. Kiliseden camiye çevrilen Ala Cami, ortaçağ yapısı Cem Kalesi ile Roma çağına ait kaya kabartmaları en meşhurlarıdır.

Sirkeli Kabartması: Adana-Ceyhan karayolunun 45'inci kilometresindedir. Hitit krallarından Muvattalish'in kayalar üzerine işlenen dev bir tasviridir. M.Ö. 1200 senesinde yapılmıştır.

Yaylalar: Adananın yaz sıcak ve bunaltıcı olur. Halkın bir kısmı yaz aylarında yaylalara çıkarlar. Yaylalar yemyeşil ve serindir. Başlıca yaylaları

Pozantı, Nemrun, Zorkun, Horzum ve Börücek'tir. Nemrun Yaylası çok güzel manzaralıdır.

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Adana için şunları yazar: Ramazanoğulları Camii, dört büyük sütun üzerine oturan yüksek kubbeli olarak yapılmıştı. Kubbenin tepesindeki alemin parlaklığından gözler kamaşır. Caminin içi, dışı tamamen çinidir. Mihrap ve minberini tarif etmek güçtür. İçerisinde çok değerli avize ve kandiller vardır. Müezzin mahfeli, ince sütunlar üzerinde oturtulmuş bir köşk gibidir. Avlusu küçük, renkli taşlarla döşenmiştir. Avlunun çevresinde yirmi üç sütuna oturan yirmi kubbeli ve halılarla döşeli bir sofa bulunmaktadır. Caminin sol yönünde, kurşun örtülü bir kubbe içinde Ramazanoğlu gömülüdür.

Evliya Çelebi, Adana'da ayrıca küçüklü-büyük 70 cami ve mescidin bulunduğunu söyler. Onun ifadesine göre Adana'da 8700 ev ve konak vardır (Yaklaşık olarak 40-45 bin nüfus). O devir için Adana, Anadolu'nun en büyük şehirleri arasında sayılır. Osmanlı Devletinin eyalet merkezlerinden biridir. Evliya Çelebi şöyle devam etmektedir: "Bilginleri çoktur. Halkı ehl-i sünnettir. Bir dar'ül kurra, üç dar'ül-hadis, kırk çocuk mektebi vardır. İki hamamı olup, biri yalı tarafında Paşa Hamamı, diğeri çarşı içerisinde Eski Hamamdır. On yedi han vardır. Çarşı içerisindeki Ramazanoğlu Hanı, yüz yirmi odalıdır. Etrafındaki üç yüz altmış dükkân dahi Ramazanoğlu yapısıdır. Ayrıca şehir içerisinde yüz otuz dükkân ve kale gibi büyük bir bedesteni vardır. Bunlar da Ramazanoğulları devrine aittir. Şehir, nehirden yüksek olduğundan dolaplar vasıtası ile alınan sular, şehre taksim edilir).